



## SOSYAL-DUYGUSAL DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİ VE TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ

**Mehmet Celal VARIŞOĞLU\***

**Geliş Tarihi: Ocak, 2018**

**Kabul Tarihi: Mart, 2018**

### Öz

Bu çalışma, sosyal ve duygusal dil öğrenme stratejilerinin dil öğrenme sürecinde nasıl işe koşulacağını ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanımının önemini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Yabancı bir dili öğrenme sürecinde iletişim, bireysel dil tercihi ve kültüre dair tüm unsurların kullanımı gibi konular sosyal dil öğrenme stratejilerinden yararlanmayı gerektirir. Öğrencinin kendi güdüsel ve duygusal güçlüklerini fark edebilmesi ve öğrenmeyi kolaylaştırmak adına bunlardan doğan engelleri kaldırılabilmesi, çeşitli yollar denemesi ise duygusal dil öğrenme stratejileriyle ilgilidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışı etkinliklerde başarı sağlamak için her öğrencinin öğrenme stratejilerinin belirlenmesi/ geliştirilmesi ve bunların öğrenciler tarafından içselleştirilmesi için çaba sarf edilmesi gerektiği ve konuyla ilgili farkındalık oluşturma bu çalışmanın en önemli sonucudur.


**Anahtar Sözcükler:** Dil öğrenme stratejileri, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, sosyal-duygusal dil öğrenme stratejileri.

### SOCIAL-EMOTIONAL LANGUAGE LEARNING STRATEGIES AND ITS PLACE OF TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

#### Abstract

This study was carried out to show how social and emotional language learning strategies will be used in the language learning process and the importance of these strategies in using of teaching Turkish language as a foreign language. In the process of learning a foreign language, topics such as communication, individual language preference and the use of all elements of the culture require using of social language learning strategies. The ability of the learners to recognize their own motivational and emotional difficulties and to remove obstacles arising from them in order to facilitate learning, and to test various ways are concerned with emotional language learning strategies. It is the most important result of this study that the effort must be made the learning strategies of each student should be determined / developed and internalized by the students in order to achieve success at the activities in class or out-of-class, and awareness about the subject should be made in teaching Turkish as a foreign language.

**Keywords:** Language learning strategies, teaching Turkish as a foreign language, social emotional language learning strategies.

\*  Dr. Öğr. Ü.; Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, varisoglu@gmail.com.

## 1. Giriş

Yabancı dil öğretiminin istenen düzeyde, nitelikli ve verimli bir öğrenme sürecinde gerçekleştirilebilmesi; zaman, emek ve maliyet açısından en kısa ve pratik olanakların sağlanabilmesi için öğretmen ve öğrenciye rehberlik edecek bir yol haritasına ihtiyaç vardır. Yabancı dil öğrenme sürecinde hata oranını azaltmak için birtakım önlemler almayı ve hedefler doğrultusunda öğretim etkinliklerini yürütmeyi sağlayacak olan yol haritası stratejidir.

Günümüzde Türkiye’de ve farklı ülkelerde çeşitli sebeplerle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin sayısında ciddi bir artış yaşanmakta ve yabancılara Türkçe öğretimi giderek önem kazanan bir konu olmaya başlamaktadır. Bu durum, Türkçenin öğrenilmesinde ve öğretilmesinde çağdaş yöntem ve tekniklerin öğretim ortamlarında kullanılmasına ve çeşitli materyallerle desteklenmiş etkinliklerin uygulanmasına fırsat tanımaktadır. Bir yanda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde tüm bu sınıf içi uygulamalar sürerken diğer yanda da çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Söz konusu sorunların neler olabileceği ve onlara yönelik ne gibi önlemler alınabileceği araştırmalara konu olmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaşanan sorunları ve bu sorunların çözümü için öne sürülen önerileri ele alan çalışmalar incelendiğinde, daha çok eğitimin *öğretim* boyutunun ağırlıkta olduğu ve *öğrenim* boyutuna yönelik çalışmaların ve sorun tespitinin *öğrenen merkezli sorunlar* başlığı altında genel bir şekilde değerlendirildiği görülmektedir (Yağmur, 2006; Açık, 2008; Candaş Karababa, 2009; Özyürek, 2009; Alyılmaz, 2010; Derman, 2010; Öksüz, 2011; Ünlü, 2011; Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012).

Öğrenciyi merkeze alan, öğrencinin öğrenme yollarını araştıran ve öğrenme stratejilerinin çeşitliliğinden kaynaklanan sorunlara odaklanan çalışmaların sayısında da ciddi bir artış olduğu gözlenmektedir. Örneğin Alyılmaz ve Şengül’ün (2017) çalışmasında dil öğrenme stratejilerinden bellek, bilişsel ve telafi stratejilerine göre oluşturulan etkinlikler kullanılmış ve B2 seviyesindeki öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Başka bir çalışmada Bayezit ve Çubukçu (2015), Chamot ve O’Malley’in dil öğrenme stratejilerine göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve İngilizce öğretimi alanlarında kullanılan iki ders kitabını incelemişler ve bu kitaplarda kullanılan stratejileri belirlemişlerdir. Barut (2015), Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenmekte olan üniversite öğrencilerinin dil öğrenme stratejilerini kullanım düzeylerini tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmış ve öğrencilerin strateji kullanımlarının farklı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Bir başka çalışmada Alyılmaz ve Şengül (2018), dil öğrenme stratejilerinin B2 seviyesindeki öğrencilerin dilbilgisi başarıları ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla bir çalışma ortaya koymuşlardır. Bölükbaş’ın (2013) bir çalışmasında da yabancı dil

olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kullanmış oldukları dil öğrenme stratejileri ve bu stratejilerin sözcük öğrenimine etkisi araştırılmıştır. Boylu (2015) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri belirlenmiş ve yaş, cinsiyet, anadili, eğitim durumu, kur düzeyi, Türkçe dışında bilinen yabancı dil sayısı, Türkçe öğrenme süresi, Türkçe öğrenilen kurum, Türkçe öğrenme yeri ile soy gibi değişkenlerle kullanılan stratejiler arasındaki ilişki incelenmiştir.

Benzer şekilde dil öğrenme stratejilerinin öğrenme ortamında kullanımı, uygulamadaki etkisi, değişkenlerle ilişkisi ve konuyla ilgili görüşlerin de ele alındığı başka çalışmalar mevcuttur (Şeref ve Cin Şeker, 2017; Şengül, 2016; Bülbül, 2015; Harputoğlu, 2015; Elemen, 2014; Güngör, 2013; Şengül, 2012; Silahsızoğlu, 2004).

İlgili çalışmalara dayanarak, dilin *öğretimi* odaklı konular kadar *öğrenimi* konusundaki konuların psikososyal arka planının da araştırılmaya değer olduğunu söylemek gerekir. Çünkü öğrencinin dili öğrenirken iletişim, etkileşim ve iş birliğini ihtiyaç olarak gördüğü; dil öğrenmeye karşı tutum, inanç ve anlam yüklediği durumların araştırılması belki de pek çok sorunun çözümünde kolaylık sağlayacaktır.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı da sosyal ve duygusal dil öğrenme stratejilerinin dil öğrenme sürecinde nasıl işe koşulacağını ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanımının önemini ortaya koymaktır.

## 2. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin ilkelerine uyulmuştur. Doküman analizi ve literatür taraması ile toplanan veriler, araştırmanın amacına göre düzenlenmiştir.

### 3.1. Dil Öğrenme Stratejisi Nedir?

“İlk olarak askerî alanda kullanılmaya başlanan” (Saydı, 2007: 7) strateji terimi, “karar alma, hedefe yürüme, engelleri aşma, şartları uygun hâle getirme, en uygun yolları deneme ve her koşulda benzer tavırlar sergileme gibi anlamlar taşımaktadır. Bu bağlamda strateji, bir faaliyetin uzun süreli hedef ve temel amaçlarını belirlemeyi, eyleme geçmeyi ve hedefe götürecek olan doğru kaynakları seçmeyi ve kullanmayı ifade etmektedir” (Köksal ve Varışoğlu, 2012: 81-82).

Dil öğrenme stratejileri, yabancı bir dilin öğrenilmesinde önemli bir işleve sahiptir. Öğrenme stratejisinin “öğrenim üslubu, öğrenme tekniği, öğrenme taktiği, performans, yetkinlik” gibi terimlerle de karşılanmaya çalışıldığı bilinmektedir (Saydı, 2007: 7). Strateji bir amaca yönelik olarak bilinçli hareket etmeyi, öğrenmeyi yönetmek ve arzulanan amaçlara

ulaşmak için atılan adımları çağırıştırır (Ehrman ve Oxford 1990: 312). Dil öğrenme stratejileri, “bilginin edinimi, belleğe yüklenmesi, yüklenen bilginin hatırlanması, bilgiye erişimi ve bu bilginin kullanımına yardım etmesi için öğrenci tarafından yürütülen bilinçli faaliyetler ve öğrencilerin yabancı dil öğrenmede becerilerini geliştirmek için kullandıkları belli etkinlik, davranış ya da teknikler” (Oxford, 1996; Oxford, Cho, Leung ve Kim, 2004) olarak tanımlanmaktadır. Benzer bir tanımda ise O’Malley ve Chamot (1990), dil öğrenme stratejilerinin “yeni bilgiyi anlama, öğrenme ve akılda tutmayı kolaylaştırdığını”; Cohen (2003) ise dil öğrenme stratejilerinin “öğrenen tarafından bilinçli şekilde seçilen öğrenme süreçleri” olduğunu ifade etmektedirler. Ehrman, Leaver ve Oxford (2003) ise dil öğrenme stratejilerinin “tek tek değil bir kaçının birlikte kullanılmasının yararlı olacağını belirtmekte, öğrenene özgü yöntemlerin geçerli ve etkili olacağını” dile getirmektedirler.

Dil öğrenme stratejileri, yabancı dil öğretiminin her aşamasında öğrenci tarafından plan yapmak ve süreci/ bilgiyi değerlendirmek açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini daha rahat kontrol edebilmelerini, doğru kararlar alıp süreci yönlendirebilmelerini, zorlandıkları konuları tespit edebilmelerini ve çözüm için risk alabilmelerini sağlar (Chamot, 2004). Öğrenenler “öğrenme stratejilerini kullanarak kendilerini nasıl güdüleyeceklerini, nasıl hatırlayacaklarını, nasıl düşüneceklerini öğrenmektedirler” (Özkal ve Çetingöz, 2006). Bu bakımdan, öğrenme faaliyetinin tam merkezinde olan öğrenci, dil öğrenirken bağımsız kararlar alabilme ve öğrenme ihtiyacına göre strateji seçebilme yeteneğine sahip olmalıdır.

Dil öğrenme stratejileri, yabancı dil öğrencisi için bir rehberdir. Öğrenme sürecinde öğrenciye kolaylık sağlamaktadır. Dil öğrenimi sırasında öğrenci tarafından bilinçli bir şekilde seçilen ve uygulanan uygun bir öğrenme stratejisi, öğrencinin sonraki öğrenmelerinde ona yol gösterir ve onun kısa sürede öğrenmesini sağlar.

### 3.2. Dil Öğrenme Stratejileri ve Öğretme-Öğrenme Yaklaşımları Arasındaki İlişki

Öğrenciyi merkeze alan eğitim anlayışı, öğrenme kavramını öğretim kavramından ayırmış ve önemini gün yüzüne çıkarmıştır. Öğrenme kavramının tanımının arkasında çeşitli öğrenme yaklaşımları bulunmaktadır. Farklı yaklaşımlara bağlı olarak yapılan tanımlar öğrenmenin farklı özelliklerini öne çıkarmaktadır. Davranışçılığa göre öğrenme tekrarlar ve yaşantı zenginliği ile davranışta kendini gösteren sürekli değişiklik; bilişselcilığe göre bilişsel gereksinimlerden kaynaklanan ağırlık noktasını bilgiyi depolama ve bilgiyi işleme durumunun oluşturduğu bir kavrama süreci (Bacanlı, 2003: 14-21); yapısalcı yaklaşıma göre ise bireyin, zihninde bir yapılandırma sonucunda oluşturduğu içsel bir süreç (Yaşar, 1998) olarak tanımlanmaktadır.

Öğrenme stratejileri bu temel öğrenme kuramlarından beslenmektedir. Özellikle dil edinimi sürecinde sıkça başvurulan öğrenme stratejilerinin hangi kurama dayandığını bilmek, hem öğrencinin hem de öğretmenin işini kolaylaştıracaktır. Dilin anlam ve çağrışım dünyasını görmezden gelen, gözlenebilen davranışlar üzerinde yoğunlaşan davranışçı öğrenme kuramı, geleneksel öğretmen merkezli eğitim anlayışını beraberinde getirmektedir. Böyle bir öğrenme ortamında öğrenen edildir. Öğretmenin kullandığı pekiştirici, ceza, ödül gibi uyarıcılar öğrenme üzerinde etkilidir. Öğrenmeyi uyarıcı ve tepki bağı olarak açıklayan bu kuram, başka kuramcılar tarafından daima eleştirilmiştir (Özden, 2008: 62).

Davranışçıların aksine bilişsel kuramcılar öğrencilerin yaşantı zenginliğine, yaşantılara yükledikleri anlamlara, zihinsel süreçlerini aktif bir şekilde kullanmalarına ve ön bilgileriyle yeni öğrendikleri bilgileri ilişkilendirmelerine önem vermekte; öğrenmenin bilgiyi kodlama, çağırma ve sunma gibi faktörlerle gerçekleştiğini ifade etmektedirler (Senemoğlu, 2005: 299).

Yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme stratejilerini belirlemedeki en önemli etkisi hiç şüphesiz ki öğrenci merkezli eğitim anlayışına olanak sağlamasıdır (Özden, 2008: 75). Bireysel farklılıkları, öğrenme biçimlerini, ihtiyaç ve amaç belirlemeyi de beraberinde getiren öğrenci merkezli eğitim, dil öğrenmede en çok üzerinde durulması gereken hususlardan bazılarıdır. Öğrenci kendi ihtiyaçları doğrultusunda, kendi öğrenme biçimine göre öğrenme ortamında aktif bir rol alabilmekte ve başarısını kalıcı hâle getirebilmektedir. Bu bağlamda gerek ana dilin gerekse yabancı dilin nasıl öğrenileceği ve kalıcılığının nasıl sağlanacağı gibi sorular öğrenme stratejilerinin belirlenmesi konusunda öğrencilerin ve öğretmenlerin rollerini belirlemeye yardımcı olacaktır.

#### 4. Dil Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırılması

Başarılı bir dil öğrencisinin temel özelliklerinin neler olduğuyula ilgili ilk araştırmalar 1970'lerde başlamış ve dil öğrenme stratejileriyle ilgili ilk çalışmalar da bu yıllardan itibaren yapılmaya başlanmıştır (Cesur ve Fer, 2007). Çeşitli araştırmalarla sınırları genişletilen dil öğrenme stratejileri kavramının nasıl sınıflandırılması gerektiği de önem kazanmıştır. Dil öğrenme stratejileri bu konuda uzman olan araştırmacılarca farklı şekillerde tasnif edilmiştir.

Chamot ve Kupper (1989: 14) stratejilerin “bilişsel, bilişüstü ve sosyal-duygusal stratejiler” olmak üzere üç grupta toplanabileceğini belirtmişlerdir. Rubin (1987) sınıflandırmasını “öğrenme stratejileri, iletişim stratejileri ve sosyal stratejiler” olmak üzere üç grupta yapmıştır. O'Malley, Chamot, Stewner-Manzanares, Russu ve Kupper (1985) genel olarak “biliş ötesi stratejiler, bilişsel stratejiler ve sosyal-bilişsel stratejiler” olmak üzere üç

grupta ele alırlarken; Jones ise “oluşturucu stratejiler ve yapılandırıcı stratejiler” (akt. Sünbül, 1998) olmak üzere iki ana grup hâlinde sınıflandırmıştır.

Gagne ve Driscoll öğrenme stratejilerini bilişsel işleme sürecinde kullanıldıkları durumlara ve bu süreçteki becerileri geliştirme durumlarına göre; “dikkat stratejileri, kısa süreli depolamayı artırma stratejileri, kodlamayı artırma stratejileri, geri getirmeyi artırma stratejileri, izleme yönetme stratejileri” (akt. Öztürk, 1995) olmak üzere beş ana başlık altında sınıflandırmışlardır.

Öztürk (1995) öğrenme stratejileri ile ilgili yapılan sınıflamaları inceleyerek “dikkat stratejisi, tekrar stratejisi, anlamlandırma stratejisi, zihne yerleştirme stratejisi, hatırlama stratejisi, bilişi yönetme stratejisi, duyuşsal stratejiler” olarak yedi grupta toplanan yeni bir sınıflama yapmıştır.

Öğrencilerin gelişim süreçlerini göz önünde bulundurarak bir sınıflama yapan Mayer öğrenme stratejilerinin gelişim aşamalarını “erken dönem (okulöncesi dönem), geçiş dönemi (ilkokul yılları) ve son dönem (ortaokul, lise ve yetişkinlik dönemleri)” (akt. Tay, 2002) olmak üzere üç döneme ayırmıştır.

Öğrenme stratejilerine ilişkin yapılan en geniş sınıflamalardan biri olan Weinstein ve Mayer (1986)’in sınıflaması, ‘temel ve karmaşık’ olan bilgilerin öğrenilmesini önemseyen bir sınıflamadır. Sınıflamada “temel tekrarlama stratejileri, karmaşık tekrarlama stratejileri, temel anlamlandırma stratejileri, karmaşık anlamlandırma stratejileri, temel örgütlenme stratejileri, karmaşık örgütlenme stratejileri, kavramayı izleme stratejileri, duyuşsal stratejiler” olarak toplam sekiz stratejiye yer verilmiştir.

Oxford’un yaptığı sınıflandırma ise yapılan sınıflandırmalar arasından en ayrıntılı olanlardan biri olarak görülmektedir (Lan ve Oxford, 2003). Oxford, dil öğrenme stratejilerini “dolaylı ve dolaysız stratejiler” olmak üzere iki temel grupta sınıflandırmıştır:

**a. Dolaysız Stratejiler:** Dolaysız stratejiler öğrenmeye doğrudan etki edip katkı sağlayan stratejilerdir. Oxford dolaysız stratejileri şu üç alt grupta ele almıştır:

**i. Bellek Stratejiler:** Bilginin uzun süreli belleğe gönderilmesine ve tekrar hatırlanması için hafızada kalıcı olarak muhafaza edilebilmesine yardımcı olan stratejilerdir. Öğrenilenleri bellekte tutmak, bilgiler arasında bağlantı kurmak, ayrıntıları gözden geçirmek, görsel ve işitsel araçlara başvurmak gibi işlemlerdir.

**ii. Bilişsel Stratejiler:** Öğrenilenlerden anlam ve düşünce çıkarmak için kullanılan stratejilerdir. Bunlar; uygulama yapmak (Alıştırmalar yoluyla tekrarlama yapmak, sesler

üzerinde uygulamalar yapmak vb.), ileti göndermek ve almak, iletileri çözümlmek ve onlardan sonuç çıkarmak, girdiler ve çıktılar için yapı oluşturmak (özet çıkarma, not tutma, önemli noktaların üzerinde durma ve tartışma yapma) şeklinde gruplandırılabilir.

**iii. Telif Stratejileri:** Bu stratejiler iletişim engellerini ortadan kaldırmak ve ortaya çıkan zorluklarla başa çıkabilmek için kullanılır. Bu stratejiler; yol gösterici bir tahminde bulunmak, anlatım sırasında sınırlılıkların üstesinden gelme yeterliliğine sahip olmak şeklinde iki grup olarak sınıflandırılmıştır.

**b. Dolaylı Stratejiler:** Öğrenim süreciyle doğrudan ilgili stratejiler değildir. Ancak bu grupta yer alan stratejiler, öğrenme üzerinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu gruptaki stratejiler şu üç alt gruba ayrılmıştır:

**i. Üst Bilişsel Stratejiler:** Öğrencilerin öğrendiklerini düzenlemelerine, planlamalarına, odaklanmalarına ve değerlendirmelerine yardımcı olan bu tür stratejiler; daha önceden bilinenleri yeni bir bilgi kazanıldığında gözden geçirip iki bilgi arasında bağlantı kurmaya ve öğrenme üzerinde odaklanmaya, öğrenmeyi programlamaya, öz denetim yapmaya, öğrenme sürecini değerlendirmeye yardımcı olur.

**ii. Duygusal Stratejiler:** Öğrencilerin sahip oldukları duygular, inançlar, motivasyonlar ve tutumlar öğrenme sürecini etkilediğinden bu tür duygusal davranışları kontrol edebilmek için uygulanan stratejilerdir. Bu stratejiler; rahatlama yollarına başvurarak kaygıyla baş etmek, öğrenme sırasında kendini ödüllendirmek, kendini motive etmek, kendi duygusal değişimlerini izlemek şeklinde üç grup hâlinde sıralanmıştır.

**iii. Sosyal Stratejiler:** Bu gruptaki stratejiler öğrencinin hedef dili kullananlarla iletişime geçmesini teşvik eder. İletişim kurması noktasında onu cesaretlendirir ve sözlü iletişim kuran öğrencilerde etkileşimi sağlamaya yardımcı olur. Sosyal stratejiler soru sormak, cevap vermek, muhatapı onaylamak, hataları düzeltmek, ricada bulunmak; bir konuda, öğrendiği dili konuşanlarla iş birliği yapmak; farklı kültürlerdeki insanların duygu ve düşüncelerini öğrenmeye çalışmak şeklinde sıralanmıştır.

## 5. Sosyal-Duygusal Dil Öğrenme Stratejileri

Yabancı bir dili öğrenme sürecinde sosyal stratejiler, öğrenmede hedef dilin ve kültürün önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgular. Öğrenme süreci öğrencinin kendisiyle baş başa olduğu bir ortamda gerçekleşmediği için öğrenmede sosyal etkileşimin, dilin ve dolayısıyla sözlü iletişimin önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Çünkü başkalarıyla beraber bir dili öğrenmeye çalışan öğrenci kendi başına başarabileceklerinden çok daha fazlasını başarabilir. Öğrenme ortamında diğer öğrencilerle etkileşerek öğrenmenin aracı ise sözlü iletişimdir. Diğer

yandan öğrencinin içinde yaşadığı toplumsal, kültürel veya sosyal çevre, öğrendiği bilgileri algılayıp anlamlandırmasında çok etkilidir. Öğrencinin yabancı dil öğrenme sürecinde karşılaştığı problemleri aşabilmesi de yine sosyal çevreden gördüğü desteğe birebir bağlıdır. Öğrenci bazı problemleri kendi başına çözebilir ama bazı problemleri aşması için etrafındaki sosyal çevreden yardım alması gerekir.

Öğrenciler, yabancı bir dili öğrenme süreci içerisinde kendi kendine öğrenmek için uygun bilişsel öğrenme stratejilerine başvurmakla beraber öğrenme hedeflerine ulaşmada güçlüklerle karşılaşması çoğu zaman kaçınılmaz olmaktadır. Bu güçlükler bilişsel olmaktan çok güdüsel, edimsel veya duygusal faktörlerden de kaynaklanabilir.

Öğrenciler bu zorlukların üstesinden gelmek için duygusal stratejilerden faydalanabilirler. Böylelikle kendileri için öğrenmeyi sağlayıcı koşulları oluşturmuş olurlar. Duygusal stratejiler, öğrenmede güdüsel ve duygusal engellerin ortadan kaldırılmasında öğrencilerin en büyük kılavuzu konumunda sayılabilirler. Duygusal stratejiler, olumlu bir benlik ve iyi bir ahlâk gelişimini göz önünde bulundurur. Benlik, bireyin kendisini değerli hissetmesi, yeteneklerine ve yapabileceklerine güvenmesi, kendi farklılıklarını keşfedip bunlara değer vermesiyle ilgilidir. Olumlu benlik algısına sahip olan öğrenciler dil öğrenme sürecinde kendini gerçekleştirir, kendisi ve çevresiyle barışıktır, kapasitelerine güvenirlere. Ahlâk gelişimi ise öğrencinin toplumsal değer yargılarını edinmiş bir şekilde bulunduğu çevreye uyumunu kolaylaştırırken, aynı zamanda kendi ilke ve değer yargılarını oluşturmasına imkân sunar.

### 5.1. Sosyal Stratejiler Nelerdir?

Sosyal stratejilerin dil öğrenme sürecine en büyük katkısı, öğrenmede sosyal çevrenin önemini vurgulaması ve sözlü iletişimi önemsemesidir. Öğrenme ve öğretme sürecindeki ortam düşünüldüğünde her türlü etkinliğin sosyal bir uğraş olduğu görülür. Aynı zamanda öğrenme sürecinde öğretici-öğrenci ve öğrenci-diğer öğrenciler arasındaki sosyal etkileşim ve kuvvetli iletişim de öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Sağlıklı ve gelişmiş bir benlik algısına sahip olan öğrencilerin sosyal olarak da gelişmiş olduklarını söylemek mümkündür. Benliğin önemli bir boyutu olarak görülen sosyal gelişme, öğrencinin uyum sürecinde kendi bireysel özelliklerini muhafaza ederek farklı durumlara uyum sağlamasını kolaylaştırır.

Sosyal stratejilerle öğrencilerin birbirleriyle çalışmaları ve etkileşimleri sağlanabilir. Öğrenciler öğrendikleri yeni bilgileri diğer öğrencilerle ve öğretmenlerle paylaşarak ve tartışarak daha kolay bir şekilde benimserler.

Dil öğrenme süreci, sosyal olarak aktif olan öğrencilerle başarılı ve zevkli hâle gelebilir. Öğrenciler, sosyal stratejileri kullanarak öğrendikleri doğrultusunda yeni anlamlar



yapılandırırılar. Öğrenme, öğrenme sürecinde verilen bilgileri pasif bir şekilde sorgulanmadan ve yapılandırılmadan kabul edilişi süreci değildir. Aksine öğrencinin, sürekli olarak hem çevresiyle iletişim noktasında hem de verilen bilgilerin işlenmesinde aktif olmasını gerektirir.

Geleneksel dil öğrenme süreci etkinliklerinde, öğrenciler sosyal etkileşimlerinden ayrı tutularak, öğretme sürecinin sadece öğrenciyle öğrenilen ders materyalleri arasında bire bir ilişki olduğu anlayışı kabul görmüştür. Sosyal stratejilerle, öğrenmenin sosyal yönü önemsenmiş, dil eğitimi sürecinde etkileşim ve bilginin öğrenme ortamında kullanılması üzerinde önemle durulmuştur.

Yabancı dil öğrenmede kullanılabilir bazı sosyal stratejiler şunlardır:

**Açıklığa kavuşturma:** Dil öğrenme sürecinde anlaşılmayan ya da tam olarak anlamlandırılmayan bilgiler hakkında hem sosyal çevreye hem de öğretmene sorular sorarak, sürecin daha çabuk sürede başarıya ulaşması sağlanmalıdır. Diğer yandan konunun açıklığa kavuşturulması sırasında sorulan sorular soyut fikirlerin daha belirgin hâle gelmesini sağlar. Sözlü olarak yapılan tartışmalar sırasında var olan yanlışlara da anında müdahale etme şansı doğar. Bu yolla öğrenciye verilmek istenen bilgiler daha iyi bir şekilde yapılandırılmış olur. Bu tür uğraşlar aynı zamanda öğretmen öğrencinin öğrenme düzeyinin hangi seviyede olduğu hakkında da bilgi verir (Saydı, 2007: 52).

**Bilgileri doğrulatma:** Öğrenciler, emin olmadıkları durumlarda bilgilerini doğrulatmak için o bilgiyi tam olarak bilen arkadaşlarıyla iletişime geçmelidir. Böylelikle öğrenci hatalarını görüp bilgilerini düzeltme imkânı bulur. Bu yönde stratejik farkındalığa sahip olan öğrenci emin olmadığı bilgilerini gerek öğretmenine gerekse de arkadaşlarına sözlü iletişim aracılığıyla doğrularak öğrenimini iyi bir şekilde yönetmiş olur. Aynı zamanda öğrenme süreci içerisinde zaman kaybetmeden hedef dildeki yeterliliğini artırma başarısı yakalar. Oluşabilecek herhangi bir belirsizliğin öğrenimini olumsuz yönde etkilemesine izin vermez.

**İş birliği yapmak:** Öğrenciler dil öğrenme sürecinde hedef dili yaşantı hâline getirmek için hem arkadaşlarıyla hem de hedef dilde yeterli bilgiye ve donanıma sahip kişilerle işbirliği yaparak öğrenme sürecini daha zevkli bir sürece dönüştürebilirler. Saydı'ya (2007) göre sosyal stratejileri uygulamada başarılı olan bir öğrenci iş birlikli bir çalışmada istenen becerileri geliştirerek toplumsal rolünü yerine getirebilir. Bu ise öğrencinin dışarıya açılmasına, dinleme becerisine, sorgulama ve başkalarını anlama becerisine doğrudan etki eden bir gelişim aracıdır. Aynı zamanda da sosyal motivasyon temel dayanağı da işbirliğidir. İşbirliğine dayalı strateji izleyen öğrenci kendi öz öğreniminin ekip arkadaşının öğrenmesiyle gelişebileceğinin farkındadır. Böylelikle de öğretmenin öğrenmede bilgiyi aktaran tek kişi olmadığını da görür.

**Kültürel duyarlılık:** Dil öğrenme sürecinde öğrencilerin farklı kültürlerle sahip olan arkadaşlarının duygu ve düşüncelerini öğrenmeye çalışmaları onlara öğrenmeye elverişli sosyal bir ortam sunabilir. Kültürel duyarlılığa sahip olan öğrenci aynı zamanda farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olurken hedef dil doğrultusundaki yeterliliğini ve hedef dile ait söz dağarcığını geliştirir. Diğer taraftan etrafında oluşan sosyal çevre sayesinde öğrenmesini farklı yönlere, farklı alanlara taşıyabilir. Yani öğrenme sadece derste devam eden ve gelişen bir süreç olmak yerine sosyal hayatın birçok noktasında da devam etmiş olur. Böylelikle de öğrenci hayatın farklı alanlara ait olan durumları, özellikleri ve olayları hedef dilin imkânları ve sınırları dâhilinde tanımlama, tasvir etme ve değerlendirme olanağına kavuşur.

## 5.2. Duygusal Stratejiler Nelerdir?

Eğitimde benlik kavramının ne kadar çok önemli olduğu bilinmektedir. Benlik kavramının akademik, sosyal, duygusal ve bedensel olmak üzere dört boyutundan bahsedilmektedir. Duygusal boyut, dil öğrenme sürecinde öğrencinin önündeki güdüsel ve duygusal güçlüklerin kaldırılması ile ilgili farklı stratejiler sunar. Yabancı dil öğrenmede kullanılabilecek bazı duygusal stratejiler şunlardır:

**Öz bilinç:** Öğrencinin öğrenme sürecinde kendini tanıması ve süreç içinde henüz oluşma esnasında bile olsa duygularını fark edebilmesi ile ilgilidir. Öz bilinç stratejisini uygulamaya koyabilen öğrenci öğrenme süreci içerisinde kendini ve duygularını daha iyi kontrol ederek öğrenimini başarılı bir şekilde sürdürebilir. Kendini tanıdığı için de öğrenme esnasında karşılaşılabilecek sorunlarla nasıl baş edebileceğini de daha kolay tespit edebilir.

**Duyguları idare etmek:** Öğrencinin herhangi bir zorluk veya problem karşısında kendini sakinleştirebilmesidir. Süreç içinde oluşması muhtemel olan kaygılardan, karamsarlıktan ve çeşitli alınganlıklardan kurtulmaya çalışmaktır. Saydı'ya (2007: 56) göre duygularını yönetme stratejisine sahip olan öğrenci heyecanına mağlup olmaz. Aynı zamanda öğretmene ait duyguları yönetme stratejisine yönelik tutum, öğrenim sırasında heyecanını kontrol altında tutamayan öğrenciyi sakinleştirir. Öğrencinin duyguları yönetme stratejisi becerisi kazanmasını sağlamış olur. Bu beceriyi kazanmış olan öğrenci, öğrenme esnasında gerçekleştirilen iletişime daha iyi bir şekilde katılacağından ortak çalışmaların parçası hâline gelecektir. Heyecanını kontrol altına almayı başarabilen öğrenci öneri ve hedeflerini de kontrollü bir şekilde ifade etmeyi başarabilecektir.

**Kendini harekete geçirmek:** Öğrencinin hedef dili öğrenme amacı doğrultusunda kendini doğru bir şekilde yönlendirmesini ve bu amaç için kendini yoğunlaştırabilmesini ifade eder. Diğer bir ifadeyle öğrencinin kendi kendini cesaretlendirmesi ve başarı elde ettikçe kendi

kendini ödüllendirmesi ve tebrik etmesidir. Bu yollarla öğrenci öğreniminde kendi kendini motive ederek hem öğrenme sürecinde hem de sosyal çevre içinde etkin bir alana sahip olmuş olur.

**Empati yapmak:** Empati kurmak öğrencilere etrafındakilerin nelere ihtiyacı olduğunu ve onların ne istediklerini öğrenme olanağı sağlar. Bu tutum öğrencileri sosyal çağrılara duyarlı hâle getirebilir. Empati, günlük hayatta sürekli çalışan insan beynine ait temel bir yetkinlik olarak tanımlanabilir. Empati yetisi, yabancı dil öğrenen öğrencide dil yetisi gibi canlı, gelişmiş ve üzerinde özenle çalışılmış olması gerekir. Empati stratejisini kullanabilen öğrenci kendini öğrenme ortamında yabancı hissetmez, öğretmen ve diğer öğrencilerle gerek sosyal olarak sağlam ilişkiler kurma noktasında olsun gerekse kendini sınıfın bir üyesi olarak hissetme noktasında olsun rahat hisseder. Aynı zamanda sezgileri aracılığıyla öğrenme ortamında bulunan kişilerin duygularına anlam verebilir (Saydı, 2007: 57).

**İlişkileri yürütebilmek:** İlişkileri yürütebilmek, öncelikle karşıdakinin duygularını idare etme becerisine bağlıdır. Karşıdakini anlamak için ilk olarak empati yapmak gerekir, ancak bu yolla karşıdakinin duyguları anlaşılabilir ve sağlıklı bir ilişki yönetimi yapılabilir. Bu yüzden öğrencilerin sosyal çevreyle olan ilişkilerini yürütebilmelerinin öncelikle duygu yönetimine bağlı olduğu söylenebilir. Öğretmenler için bu stratejiye yönelik olumlu tutum öğrenmenin etkililiği açısından çok önemlidir. Çünkü yabancı dilin öğretimi sırasında öğrencileriyle iyi ilişkiler kuran öğretmen öğretim sürecinden daha çabuk ve daha başarılı sonuçlar elde edebilir. İlişkilerini yönetip yürütme stratejisine sahip olan öğrenci de hem öğretmenlerine karşı hem de arkadaşlarına karşı kendini daha iyi, daha açık ve daha kontrollü bir şekilde ifade edebilir. Böylelikle olası bir başarısızlığı bile zorlanmadan etrafından duygusal anlamda destek alarak aşabilir ve öğrenmeye kendini daha başarılı olarak adapte edebilir.

**Öz saygı:** Öğrencilerin yabancı dil öğrenme sürecinde herhangi bir başarısızlık karşısında zaman zaman kendi benliklerine olan saygılarını yitirdikleri görülmektedir. Duygusal zekâsı baskın olan öğrencilerin benliklerine ilişkin gerçek algılarıyla ideal olarak kabul edilmiş algıları birbirinden kopuk değildir. Dil öğrenme sürecinde yaşanan başarısızlıklar karşısında öğrencilerin öz saygılarını koruması sürecin başarıya ulaşmasında önemli bir etken olacaktır. İşbirlikli veya interaktif diyebileceğimiz ortak öğrenme ortamında öğrenci kendi başına düşünüp değerlendirme fırsatını yakalamış olur. Bu fırsat ise öğrencinin kendine olan güvenini ve saygısını pekiştirmiş olur. Öz saygıya sahip olan öğrenci aynı zamanda öğrenme ortamına dâhil olabilecek yeterliliği de kendisinde gören öğrencidir.

**Duygusal yeterlilik inancı:** Öğrencilerin yabancı bir dili öğrenirken duygusal olarak yeterli oldukları yönündeki inançlarını ifade eder. Duygusal olarak yeterli olma inancı ise

öğrencileri öğrenilen her yeni bilgi karşısında motive olmaya ve yoğunlaşmaya sevk eder. Bu inanç her zaman kendini eksiksiz hissetmesi ya da yabancı dil öğreniminin her düzeyinde hiçbir zaman yanlış yapılmayacağı anlamına gelmemelidir. Öğrencinin başarıya ulaşmak için kendini duygusal olarak yetkin hissetmesinin önemini vurgulamaktadır. Bu yönde duyarlılığı olan veya öz yeterlilik stratejisini uygulayabilen öğrenci, geçmişte yaşadığı birtakım başarısızlıkların, güncel duygu ve inanç yeterliliklerini olumsuz yönde etkilemesine göz yummaz.

**Öz denetleme:** Duygusal zekâ, öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif olmasını önemser. Duygusal stratejilerden sayılan öz denetleme de öğrencilerin öğrenmeye aktif olarak katılmaları sonucunda süreci gözden geçirmelerini ifade eder. Öğrenciler dil öğrenmeyle ilgili bir günlük tutarak ya da çevresindeki yakınlarıyla duygularını paylaşarak duygusal değişimlerini takip edebilirler. Duygusal zekâyâ bağlı olan öz denetleme aynı zamanda kişisel güven, irade, azim, ısrar, dikkat ve iyimserliğe bağlı olan içsel motivasyon gibi kavramları da kapsamaktadır. Öz denetleme bu yönüyle düşünüldüğünde öğrenme sürecinde öğrenciyi kendine güvenmeye sevk eden, irade ve azimle çalışması için motive eden bir teşvik aracıdır.

**Öz düzenleme:** Öz denetleme stratejisinin bir sonraki adımı öz düzenlemedir. Öğrenme sürecini gözden geçiren öğrenciler, kendi öğrenmelerini programlayıp düzenleyebilirler. Süreç içerisinde aktif olmayan öğrenciler ise, kendi öğrenmelerinin hangi düzeyde olduğunu fark edemezler. Bu durumda da gerçek bir öğrenmenin olması beklenemez. Öğrenciler duygusal değişimlerine ilişkin çevreden aldıkları geri dönütlerle ve günlüklerindeki işaretlerle duygusal olarak düzenlemeler yaparak hedef dile daha çok yoğunlaşabilme fırsatı bulabilirler.

**Kaygıyla başa çıkma:** Dil öğrenme sürecinde öğrencilerde muhtemel başarısızlıklar üzerine kurulmuş olan kaygılarla başa çıkmayı ifade eder. Diğer bir ifade ile ön kanı/yanlış inanç sebebiyle öğrencilerde oluşan akademik olarak başarısız olacaklarına dair inançların öğrenmeyi olumsuz yönde etkilemesine izin vermemektir.

## 6. Sosyal-Duygusal Dil Öğrenme Stratejilerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanımı ve Gerekliliği

Günümüzde Türkçe öğrenen ve Türkçeye ihtiyaç duyan öğrencilerin sayısı giderek artmaktadır. Bu bağlamda Türkçe öğrenen yabancılardan işlevsel ve iletişimsel dil becerilerini kazanmış olmaları beklenmektedir. Tam da bu noktada işlevsel ve iletişimsel dilin kazanılmasında bireysel öğrenme çabalarının etkisi çok büyüktür. Dil öğrenme, bir süreç işidir. Bu süreçte öğrenenin özerkliği ve öğrenme tecrübesi de kullanacağı dil öğrenme stratejisini etkileyecek önemli bir faktördür.

Öğrenme stratejileri her ne kadar öğrenciyi ilgilendiren bir konu gibi görünse de öğretmenlerin öğrenciyi yakından tanınması, ihtiyaçlara cevap verebilmesi ve öğrencilerin kendi gerçeklerini fark edebilmesinde büyük bir öneme sahiptir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğretmenlerin öğrencileri duygusal olarak etkilemeleri ve öğrenme süreciyle bütünleşmelerini sağlamaları açısından öğrenme stratejilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenci öğrendiklerini kendisi için anlamlı kılmaya yönelik zihinsel bir faaliyet yürütmezse başarılı bir öğrenmeden söz edilemez. Yabancılar Türkçe öğreten öğretmenlerin sorumluluğu öğretim sürecini planlamak, uygun yöntem, teknik ve materyalleri kullanarak öğrenmeyi kolaylaştıran koşulları sağlamaktır. Öğrencilerin öğrenme sırasında karşılaştıkları sorunlara kolayca çözüm bulabilmeleri ve etkili bir öğrenme süreci geçirmeleri için onların hangi öğrenme stratejilerine sahip olduklarını bilmelidir.

Bireyin, dili başarılı bir şekilde öğrenmesi için öğrenme sorumluluğunu kazanmış ve öğrenme stratejisini belirlemiş olması gerekir. Dil öğrenme stratejileri sınıf içi etkinliklerle sınırlı olmadığından öğrencinin öğrenme sürecinin etkisini artırır. Dilin aktif kullanımı ve pratik yapma olanağı bu duruma bağlı olarak artacağından dil performansı da gelişir. Öğrenciler başarılarını geliştirecek ve işlevsel olabilecek çözüm yollarının her zaman bilincinde olmayabilirler. Bu konuda öğrencilerin bilinçlendirilmesinde öğretmenlerin önemli rolü bulunmaktadır. Her öğrenciye, kendilerinin kullandığı/geliştirdiği stratejilerin neler olduğu fark ettirilmeli ve sınıf içinde diğer öğrencilerle ve öğretmenle söz konusu stratejiler paylaşılmalıdır.

Türkçe öğreten öğretmenler sosyal-duygusal öğrenme stratejileri konusunda şu hususlara dikkat etmelidir:

- Toplumsal ve duygusal stratejiler Türk kültürüne uygun koşullarla bütünleştirilmeli, bu durum öğrencilere de fark ettirilmelidir.
- Türkçe öğrenen öğrencilerin dili öğrenme ve kullanma süreçlerinde aktif olmaları sağlanmalıdır.
- Kullanılacak stratejilerin öğrenci tarafından bilinçli bir şekilde oluşturulması gerektiği onlara öğretilmeli ya da hatırlatılmalıdır.
- Kullanılacak stratejilerin öğrenme- öğretim yöntem ve teknikleriyle uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Kullanılacak strateji öğretmenin öğretim süreciyle uygun olmalı ve süreci tamamlayıcı nitelikleri taşımalıdır.
- Strateji esnek ve geliştirilebilir olmalıdır.

- Öğrencinin kullandığı stratejilerin uzun vadede aynı şekilde etki etmesi ve genellenebilir bir öğrenme kolaylığı sağlaması gerekir.
- Her öğrencinin kendi stratejisini belirlemesi gerekir.
- Kullanılan stratejinin öğrenmeyi en kolay, pratik ve ucuz yoldan gerçekleştirmesi beklenir.
- Öğrencilerin iletişime dayalı ortamlarda Türkçeyi kullanmaları teşvik edilmeli ve sosyal etkileşim bağı güçlendirilmelidir.
- Türkçe konusunda öğrencilerin tutumları ve inançları geliştirilmelidir.
- Türkçe sınıflarında öğrencilerin grupla çalışması teşvik edilmeli ve öğrenme ortamı iş birliğine dayalı etkinliklerle sürdürülmelidir.
- Öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçelerine uygun bir planlama yapılmalı ve onların dil motivasyonları artırılmalıdır.
- Öğrencilerin öğrenme sürecinde yaşayabilecekleri olası sorunlar fark edilmeli ve onlara bu sorunlarla baş edebilme yolları öğretilmelidir.
- Türkçe öğrenen öğrencilerin dil geçmişleri belirlenmeli, öğretmenlerle aynı bilişsel süreçte buluşmaları için özen gösterilmelidir.
- Türkçe öğrenen yabancıların Türk kültürüne ve diline karşı yaşadıkları kaygı ve endişeler ortadan kaldırılmalıdır.
- Öğrencilerin dil öğrenme sürecinde olumlu duyguları pekiştirilmelidir.
- Öğrencilerin kültürel şok ve anlaşılmazlık durumlarına karşı dayanma güçleri geliştirilmelidir.

## 7. Sonuç ve Öneriler

Her öğrenme stratejisinin bir öğrenme kuramı veya yaklaşımına dayalı olabileceği fikri göz önünde bulundurularak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde düzenlenecek olan etkinliklerin uygun yöntem, teknik ve materyallerle desteklenmesinin öğrencilerin öğrenme düzeyinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve bağımsız öğrenme durumlarına dayalı olan dil öğrenme stratejileri, geçmişten günümüze kadar pek çok araştırmacı tarafından araştırılmış ve çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Yapılan her sınıflandırma, aslında dil öğretimindeki pek çok sorunun çözümünü de beraberinde getirmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaşanabilecek öğrenci merkezli sorunların çözümünde de dil öğrenme stratejilerinin önemli ölçüde katkı sağlayacağı kaçınılmaz bir gerçektir.

Bu çalışma, sosyal ve duygusal öğrenme stratejilerinin dil öğrenme sürecinde nasıl işe koşulacağını ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanımının önemini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışı etkinliklerde başarı sağlamak için her öğrencinin öğrenme stratejilerinin belirlenmesi/ geliştirilmesi ve bunların öğrenciler tarafından içselleştirilmesi için çaba sarf edilmesi gerektiği bu çalışmanın en önemli sonucudur. Dil öğrenme işinin bireysel bir faaliyet olması nedeniyle öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini düzenlerken ve seçerken aktif katılımlarının sağlanması onları başarıya ulaştıracak başka bir etmendir. Bu bakımdan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğretmenlerin öğrencileri aktif hâle getirecek etkinliklere yer vermesi ve onları hem öğretmenlerle hem de öğrencilerle etkileşim içinde bulunduracak çalışmalara yer vermesi önemlidir.

Öğrencilerin dil öğrenirken dile karşı tutumları, inançları, motivasyonları, öz güven ve ön kabulleri duygusal stratejiler olarak değerlendirilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türkçeye karşı oluşan tüm duygusal değerlerin öğrenme başarısıyla doğrudan bir ilişkisi bulunmaktadır. Türkçeye ve Türk kültürüne karşı olumlu ya da olumsuz yönde tutum geliştiren öğrencilerin duygusal stratejilerini işe koştukları göz ardı edilmemelidir.

Öğrenilen her dil, iletişim ve etkileşim için kullanılmadığı sürece başarıya ulaşılmış sayılmaz. Bunun için henüz dil öğretiminin başındayken bile öğrencilerin sosyal ilişkiler kurma, iş birliği yapma, etkileşimde bulunacağı kitleye dair ön bilgiler edinme ve iletişim olanaklarını geliştirme çabalarının olması, onları dil öğrenme sürecinde başarılı kılmaktadır. Bu noktada kullanılacak dil öğrenme stratejileri sosyal stratejilerdir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde ve öğrenilmesinde mutlak başarının sağlanması için sosyal stratejilerin hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Yabancı dil öğrenme sürecinde her öğrencinin hata yapabileceği göz önünde bulundurulmalı, eksik ve yanlış öğrenme durumları geçiştirilmemelidir. Öğrencilerin hatalarına yönelik yapılan her eleştirinin ve ceza sisteminin onların dile olumsuz duygular yüklemesine sebep olacağı unutulmamalı ve uygun bir dille düzeltme yapılmalıdır. Doğrulan her bilginin sonunda öğrenciyi cesaretlendireceği ve öğrenme üzerinde etkili olacağı gözden kaçırılmamalıdır.

Yabancı dil olarak öğretilen pek çok yaygın dilin (İngilizce, Fransızca, Almanca gibi) başarıya ulaşmasında dil öğrenme stratejilerinin açığa çıkarılması ve araştırılması için pek çok

çalışmanın var olduğu göz önünde bulundurulduğunda; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de dil öğrenme stratejilerinin ve özellikle de sosyal-duygusal stratejilerin uygulanması Türkçenin daha çabuk ve daha kolay öğrenilmesini sağlayacaktır.

### Kaynaklar

- AÇIK, F. (2008). Türkiye'de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi*. [http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/fatma\\_acik\\_yabancilara\\_turkce\\_ogretimi.pdf](http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/fatma_acik_yabancilara_turkce_ogretimi.pdf) (Erişim: 23.02.2012).
- ALYILMAZ, C. (2010). Türkçe Öğretiminin Sorunları. *Turkish Studies*, 5(3), 728-749.
- ALYILMAZ, S. ve ŞENGÜL, K. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Öğrenme Stratejilerine Dayalı Etkinliklerin Okuma Becerilerine Yönelik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(1), 361-383.
- ALYILMAZ, S. ve ŞENGÜL, K. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Öğrenme Stratejilerine Dayalı Etkinliklerin Dilbilgisine Yönelik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 169(1), 67-110.
- BACANLI, H. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. (7. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- BARUT, A. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Değerlendirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BAYEZİT, H. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BOYLU, E. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dil Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BÖLÜKBAŞ, F. (2013). The Effect of Language Learning Strategies on Learning Vocabulary in Teaching Turkish as a Foreign Language. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 55-68.
- BÜLBÜL, F. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuduğunu Anlama Becerisinin Kavram Haritası Aracılığıyla Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- CANDAŞ KARABABA, Z. C. (2009). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-277.
- CESUR, O. & FER, S. (2007). Dil Öğrenme Stratejileri Envanterinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Nedir? *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 49-74.
- CHAMOT, A. U. (2004). Issues in Language Learning Strategy Research and Teaching. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 1(1), 14-26.
- CHAMOT, A. U. ve Kupper. L. (1989) Learning Strategies in Foreign Language Instruction. *Foreign Language Annals*, 22, 13-24. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/flan.1989.22.issue-1/issuetoc> (Erişim: 23.02.2012).



- COHEN, A. D. (2003). The Learner's Side of Foreign Language Learning: Where do Styles, Strategies, and Tasks Meet? *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 41(4), 279-292.
- DERMAN, S. (2010). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğreniminde Karşılaştıkları Sorunlar. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29, 227-247.
- EHRMAN, M. E., LEAVER, B. L. ve OXFORD, R. L. (2003). A Brief Overview of Individual Differences in Second Language Learning. *System*, 31, 391-415 .
- EHRMAN, M. ve Oxford, R. (1990). Adult Language Learning Styles and Strategies in an Intensive Training Setting. *The Modern Language Journal*, 74(3), 311-326.
- ELEMEN, B. (2014). *Türkçeyi İkinci Dil Olarak Öğrenen Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Lisans Düzeyinde Kullandıkları Dinleme Stratejileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ER, O., BİÇER N. ve BOZKIRLI, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 51-69.
- GÜNGÖR, H. (2013). *Doğrudan Öğretim Stratejilerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlı Öğrencilerin Metin Özetleme Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- HARPUTOĞLU, B. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dil Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KÖKSAL, D. ve VARİŞOĞLU, B. (2012). "Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşım Yöntem ve Teknikler." A. Kılıç ve A. Şahin (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (81-110). Ankara: Pegem A Yayınları.
- LAN, R., ve OXFORD, R. L. (2003). Language Learning Strategy Profiles of Elementary School Students in Taiwan. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 41(4), 331-372.
- O' MALLEY, J. M., CHAMOT, A. U., STEWNER-MANZANARES, G., RUSSO, R. P., ve KUPPER, J. (1985). Learning Strategies Applications with Students of ESL. *TESOL Quarterly*, 19: 557-584. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2307/3586278/abstract> (Erişim: 23.02.2012).
- O'MALLEY, J. M. ve CHAMOT, A.U. (1990). *Learning Strategies in Language Acquisition* Cambridge: Cambridge University Press. <http://books.google.com.tr/books>. (Erişim: 23.02.2012).
- OXFORD, R. L. (1996). "What have We Learned about Language Learning Strategies around the World?" R.L. Oxford (Ed.), *Language Learning Strategies Around the World: Cross-Cultural Perspectives* (247-251). Manoa: University of Hawai Press. <http://books.google.com.tr/books>. (Erişim: 23.02.2012).
- OXFORD, R. L., CHO, Y., LEUNG, S., ve KIM, H. (2004). Effect of the Presence and Difficulty of Task on Strategy Use: An Exploratory Study. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 42(1), 1-47.
- ÖKSÜZ, A. (2011). Türk Soylulara Türkiye Türkçesinin Öğretiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 1(1), 72-84.
- ÖZDEN, Y. (2008). *Öğretme ve Öğretme*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- ÖZKAL, N. ve ÇETİNGÖZ, D. (2006). Akademik Başarı, Cinsiyet, Tutum ve Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 46, 259-275.

- ÖZTÜRK, B. (1995). *Genel Öğrenme Stratejilerinin Öğrenciler Tarafından Kullanılma Durumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZYÜREK, R. (2009). Türk Devlet ve Topluluklarından Türkiye Üniversitelerine Gelen Türk Soylu Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenimlerinde Karşılaştıkları Sorunlar. *Turkish Studies*, 4(3), 1819-1862.
- RUBIN, J. (1987). "Learner Strategies: Theoretical Assumptions, Research History and Typology." A. Wenden & J. Rubin (Ed.), *Learner Strategies and Language Learning* (15-29). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. <http://books.google.com.tr/books>. (Erişim: 23.02.2012).
- SAYDI, T. N. (2007). *Yabancı Dil Öğrenmede Başarı Şifreleri: Öğrenme Stratejileri*. İstanbul: Bileşim Yayınları.
- SENEMOĞLU, N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- SİLAHSIZOĞLU, E. (2004). *Öğrenme Stratejileri ve Teknikleri Bağlamında Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçe Öğretim Süreçlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SÜNBÜL, A. M. (1998). *Farklı Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı, Tutum, Okuduğunu Anlama ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞENGÜL, K. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Öğrenme Stratejilerine Dayalı Etkinliklerin Anlama Becerileri ile Dil Bilgisine Yönelik Başarıya, Kalıcılığa ve Türkçeye Yönelik Tutuma Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ŞENGÜL, M. (2012). Yabancı Uyruklu ve Türk Soylu Bireylerin Türkiye Türkçesini Öğrenirken Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri Arasındaki Farklılıklar. VII. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirisi*, Ankara.
- ŞEREF, İ. ve CİN ŞEKER, Z. (2017). Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Sürecinde Bilişüstü Stratejileri Kullanma ile İlgili Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 819-827.
- TAY, B. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Ortamında Kullandıkları Öğrenme Stratejileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÜNLÜ, H. (2011). Türkiye’de ve Dünyada Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 1(1), 108-116.
- WEINSTEIN, C. E. ve MAYER, R. E. (1986). "The Teaching of Learning Strategies" M. C. Withrock (ed.) *Handbook of Research on Teaching*. New York: Macmillan Company. [http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?\\_nfpb=true&\\_ERICExtSearch\\_SearchValue\\_0=ED237180&ERICExtSearch\\_SearchType\\_0=no&accno=ED237180](http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=ED237180&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED237180). (Erişim: 23.02.2012).
- YAĞMUR, K. (2006). Batı Avrupa’da Türkçe Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Dil Dergisi*, 134, 31-48.
- YAŞAR, Ş. (1998). Yapısalcı Kuram ve Öğrenme-Öğretme Süreci. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1-2), 68-75.